

Tijd voor klimaatrechtvaardigheid!

Voorwoord

De komende maanden spreekt de Groninger gemeenteraad veel over plannen die raken aan het klimaat. Dat is terecht, want we staan voor een grote opgave om energie te besparen en op een nieuwe manier op te wekken. De grootste opgave daarbij is dat op een manier te doen dat het leidt tot een rechtvaardige verdeling van de lusten en de lasten en vergroting van de democratische zeggenschap. In dit stuk beschrijven we de visie van de SP Groningen hierop. Het bevat een algemene analyse over de uitdagingen en een aantal standpunten die daaruit voortkomen. Deze vormen voor ons een politieke leidraad op basis waarvan we toekomstige voorstellen zullen beoordelen.

Inleiding

Iedereen wil een veilige toekomst voor zijn kinderen. De klimaatverandering en de gevolgen daarvan maakt dat belangrijker dan ooit. De komende jaren staan we voor een grote opgave. De gemeente Groningen wil nationaal voorop lopen en in 2035 CO₂-neutraal zijn. Dat betekent dat voor die tijd alle gebouwen, inclusief woningen, CO₂-neutraal moeten zijn. Daarvoor zijn talloze maatregelen nodig, zoals huizen isoleren en anders verwarmen. Maar het betekent ook dat we op een andere, duurzame manier onze energie moeten opwekken. Niets doen is geen optie.

Een voorwaarde om dit voor elkaar te krijgen, is dat dit op een rechtvaardige en democratische manier gebeurt. Het huidige klimaatbeleid leidt nu vaak tot een grotere economische en sociale tweedeling. Het zet groepen mensen tegen elkaar op: zij die dure maatregelen kunnen treffen tegenover mensen voor wie duurzaamheid betekent dat ze nog minder overhouden voor boodschappen. Het is essentieel om iedereen mee te krijgen voor de grote veranderingen die nodig zijn.

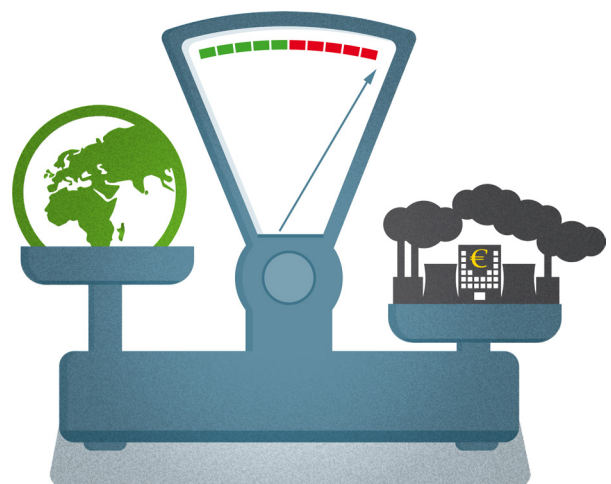
Energiearmoede

In Groningen leven veel mensen met een krappe beurs of simpelweg in armoede. Uit het meldpunt energiekosten van de SP blijkt dat in Groningen energierekeningen van boven de €200,- geen uitzondering zijn. Bij elke bewonersactie horen we die klachten ook: tochtige en slecht geïsoleerde huizen, die niet warm te stoken zijn. Door de stijgende gasprijzen dreigt die energierekening de komende jaren nog verder door te stijgen. Het water staat veel huurders nu al aan de lippen, dat dreigt nog erger te worden.

Niet enkel huurders in corporatiewoningen hebben te maken met slecht geïsoleerde woningen. Ook huurders in de vrije sector, waarvan het merendeel van de panden in handen is van grote huisjesmelkers of beleggers, kampen met deze problemen. Bovenop een torenhoge huur is elke stijging van de energierekening een flinke extra belasting. Datzelfde geldt voor eigenaren van woningen. Wie nu wel de financiële ruimte heeft om te investeren in het verduurzamen van de woning, betaalt een langere tijd een (veel) lagere energierekening.

Politieke context

Het sinds de jaren '80 dominante heilige geloof in de vrije markt heeft ons hier gebracht. Niet alleen heeft het economische systeem dat financiële korte termijnwinsten boven alles stelt geleid tot een ongelimiteerd plunderen van onze aarde. Het heeft bovendien de mogelijkheden om de gevolgen ervan snel en adequaat te bestrijden ernstig bemoeilijkt. De invloed van de politiek en huurders op woningcorporaties is sinds de verzelfstandiging in 1995 flink beperkt. De mogelijkheden om energiearmoede tegen te gaan zijn sinds de privatisering van de energiebedrijven vrijwel onmogelijk geworden. Sterker nog, energiebedrijven sluizen een deel van de door mensen opgebrachte energierekening weg als winst naar hun aandeelhouders. Bovendien heeft deze privatisering ervoor gezorgd dat er geen politieke sturing meer mogelijk is op de manier van opwekking. De grootste uitdaging van onze tijd is niet meer een zaak van de democratie, maar in handen gelegd van bedrijven die niet tot doel hebben om de gemeenschap te dienen, maar de belangen van hun aandeelhouders. Als we een schone toekomst willen bevechten moeten we dat in deze politiek-economische context bezien.

Ongelijkheid ligt op de loer

De komende decennia moeten ook corporatiewoningen energiezuinig gemaakt worden. Dat vraagt een forse investering van de woningcorporaties. De invloed van huurders en politiek op deze corporaties is sinds de jaren '90 echter fors afgenomen. Daarbovenop is de verhuurderheffing gekomen, waardoor het corporaties steeds meer aan investeringsmogelijkheden ontbreekt. Drie maanden van de huur per jaar gaat direct de staatskas in. Het risico bestaat dat investeringen zich zullen concentreren op woningen die sneller naar een energiezuinig niveau gebracht kunnen worden. De oudere en goedkopere woningen -omdat het energielabel tegenwoordig meetelt in de huurprijs- dreigen het ondergeschoven kindje te worden. Het gevolg is dat mensen met een krappe beurs het langst de dupe zijn van de stijgende energieprijzen en zelfs mogelijk hun gemeenschap uiteindelijk bedreigt zien met sloop.

Waar er voor corporatiewoningen nog enige politieke sturing mogelijk is, geldt dat voor de private huursector helemaal niet. Veel van deze woningen zijn eigendom van grote vastgoedmagnaten, huisjesmelkers en beleggers. Zij hebben weinig belang bij energiemaatregelen. Hun enige belang is de huur uit deze woningen opstrijken. De energierekening betalen ze toch niet zelf. Instrumenten om deze verhuurders te dwingen tot energiemaatregelen ontbreken. Het risico bestaat dat deze investeerders wachten tot er lucratieve subsidies komen, hetgeen een overdracht van publieke middelen naar deze investeerders is.

Maar ook voor mensen die in hun eigen huis wonen, ligt de tweedeling -met name in vermogen- op de loer. Van hen wordt de komende decennia een flinke investering gevraagd in hun woning: isolatie en anders opwarmen en opwekken. Dat kost tienduizenden euro's per woning. Voor mensen die hun hypotheek niet kunnen betalen, of simpelweg geen extra ruimte hebben om te investeren, is dit een grote opgave. Bij degenen die nu wel kunnen investeren in verduurzaming, stijgt de waarde van de woning en dus het (toekomstige) vermogen. Voorgestelde oplossingen, zoals het verstrekken van duurzaamheidsleningen of gebouwgebonden leningen, zijn voor deze problemen geen oplossing. Over een lening wordt immers rente betaald, en levert dus niet het rendement van een eigen investering op. Bovendien is het voor veel mensen nóg een lening, bovenop een al forse hypotheek, studieschuld of andere kredieten. Het idee van een lening aan een gebouw gebonden klinkt sympathiek. Maar de gevolgen zijn eenvoudig uit te tekenen: woningen waarop een klimaatlening drukt, zullen minder goed verkopen dan woningen die verduurzaamd zijn met eigen geld. Ook hier dreigt een verdieping van de tweedeling in vermogen.

De richting volgens de SP

Klimaatmaatregelen moeten rechtvaardig zijn. Dat betekent voor de SP dat ze op de korte termijn moeten dienen om naast klimaatverandering ook (energie)armoede te bestrijden. Dat is niet alleen goed voor het klimaat of voor de portemonnee van mensen, dat is ook niet alleen rechtvaardiger dan verdere bevoorrechtiging van kapitaalkrachtigen, maar het zal op de lange termijn ook de steun voor dergelijke maatregelen vergroten. Concreet betekent dat volgens de SP dat er een grote inhaalslag gemaakt moet worden met het renoveren en isoleren van de minst energiezuinige huurwoningen. Dat levert bovendien gezondere, schimmelvrije en beter betaalbare woningen op. Bij al die maatregelen is van belang dat er een woonlastengarantie komt: de garantie dat de totale woonlasten omlaag gaan. Om dat afdwingbaar te maken dienen de huren van de woningen met de energielabel G t/m C per direct bevroren te worden.

Om ervoor te zorgen dat verhuurders van kamers en de private sector ook hun bijdrage leveren, zal de gemeente in haar vergunningenbeleid steeds strengere energiemaatregelen moeten opnemen. Ook hierbij met een woonlastengarantie.

Voor de langere termijn is een collectieve oplossing nodig. Om ervoor te zorgen dat enerzijds de energieprijzen laag blijven en daar politiek sturing op mogelijk is, pleiten we voor een gemeentelijk energiebedrijf. Dat energiebedrijf moet bronnen van hernieuwbare energie ontwikkelen en gaan exploiteren. Dit energiebedrijf plaatst zonnepanelen op alle geschikte daken van gemeentelijke panden en corporatiewoningen. Woningeigenaren met een gunstig gelegen dak kunnen hun dak ter beschikking stellen voor zonnepanelen in ruil voor een korting op de stroomprijs. Het energiebedrijf gaat energie leveren zonder winstoogmerk. De opbrengsten komen in een fonds, waaruit woningverbeteringen voor corporaties en woningeigenaren die er zelf wonen kunnen worden gefinancierd. Met een publieke energievoorziening houden we als gemeenschap de zeggenschap over de investeringen en prijzen van onze energie. Voor de SP geldt daarbij het adagium: liever minder gehaast, maar met zeggenschap van de gemeenschap, dan overhaast en snelle winsten in de zakken van energieboeren.

Onze voorstellen

1. De gemeente en corporaties maken prioriteit van verduurzaming door middel van isolatie en renovatie van corporatiewoningen met de slechtste energiezuinigheid.
2. Bij verduurzaming van woningen wordt altijd een woonlastengarantie afgegeven: de totale woonlasten moeten dalen als gevolg van energiemaatregelen.
3. Huren van corporatiewoningen met energielabel G t/m C worden bevroren.
4. Particuliere verhuurders met meer dan 10 panden worden middels steeds strengere vergunning verplicht gesteld hun woningvoorraad energiezuinig te maken (energielabel A) op straffe van uiteindelijke onteigening.
5. We richten een gemeentelijk energiebedrijf zonder winstoogmerk op voor de opwekking, levering en exploitatie van hernieuwbare energie.
6. Alle nieuw te ontwikkelen opwekking van hernieuwbare energie wordt door het gemeentelijk energiebedrijf ontwikkeld en geëxploiteerd.
7. Dit gemeentelijk energiebedrijf voorziet alle geschikte daken van gemeentelijke panden en woningcorporaties van zonnepanelen.
8. Woningeigenaren die in hun woning wonen, kunnen hun dak ter beschikking stellen aan het energiebedrijf voor het opwekken van energie, in ruil voor een korting op de stroomprijs.
9. De opbrengsten van het energiebedrijf worden in een fonds gestort, dat dient om nieuwe hernieuwbare energiebronnen te ontwikkelen en om woningeigenaren die daar zelf in wonen financieel te ondersteunen bij het isoleren van hun woning.